CENDRELLÓS MENDRELLÓS, SALTEJADOR DE CAMINS

GUIA DIDÀCTICA

1. APROXIMACIÓ A L'OBRA.

L'obra:

Què és una rondalla?

Fent una definició clara i senzilla, diríem que una rondalla, anomenada també conte popular, és una narració de transmissió oral, contada per narradors anònims.

Durant moltíssims anys, a les llargues hores d'oci, especialment a l'hivern, els iaios i els pares es reunien a casa amb els fills i nets al voltant de la llar, i els explicaven contalles de tot tipus. D'aquesta manera anaven passant quasi intactes de pares i iaios a fills i nets.

No obstant això, amb el pas del temps, alguns d'aquets contes s'han oblidat o tan sols estan en la memòria d'algunes persones. Aquest és el cas de *Cendrellós Mendrellós, saltejador de camins*, rescatat dels records d'infantesa de la seua autora, que ha volgut escriure'l amb un estil propi per a que no caiga en l'oblit.

Quan un relat es refereix a temes que cauen dins de l'àmbit sociocultural més pròxim als alumnes, produeix una motivació i un interés especial. És un model d'identificació amb els costums, la llengua, el paisatge i fins i tot la toponímia. Per tot això hem de reconéixer i estimar l'autèntic valor de les nostres rondalles. Enguany, quan tots recordem i celebrem el treball rondallístic del mestre Enric Valor, encara més.

Tema i argument

Cendrellós Mendrellós, saltejador de camins, és una rondalla de tipus costumista. Una característica d'aquest tipus de rondalles és l'absència d'elements meravellosos, màgics o sobrenaturals. Ben al contrari, és realista, amb uns personatges plans, totalment humans i amb unes característiques concretes.

Els fills, partint d'un entorn familiar feliç en les seues relacions, però amb pocs recursos, es veuen obligats a anar-se'n pel món en busca de fortuna. El personatge principal, Cendrellós Mendrellós ens fa partícips de les seues aventures amb una colla de lladres, dels quals aprén l'ofici de saltejador de camins. Les actuacions del xiquet es relaten d'una manera simpàtica i

graciosa que ens deixa veure el caràcter intel·ligent i enginyós del protagonista i que ens fa estimar-lo.

L'autora

Neus Carañana va nàixer a Sollana, un poble de la Ribera Baixa, l'any 1956. És mestra d'Educació Primària a València, on exerceix la seua professió a l'Escola Pública Santa Teresa des de fa un muntó d'anys.

Des de ben menuda, no es cansava d'escoltar una i altra vegada les rondalles que li contaven els seus avis i pares. És per això que ha volgut donar a conéixer a tots els xiquets i xiquetes la bonica història de *Cendrellós Mendrellós, saltejador de camins*. Açò i el gust per la lectura, ha motivat la seua afició a escriure poemes i històries dirigides al públic infantil. Així, ha publicat dos llibres de poesies: *Vers a vers* i *Sensacions*. També és autora del llibre d'aventures *La Nostra amiga Mandonguilla*.

.

La il·lustradora

Eva Garcés és una il·lustradora amb una gran sensibilitat que estima els llibres per a infants i també el cinema. És una professional que capta immediatament l'encàrrec que se li fa i que sap transformar la bellesa d'un text literari en imatges utilitzant el seu propi llenguatge, que és el gràfic i el pictòric.

A Tàndem edicions ha publicat, també, *Un parc de paper, a l'abril; La mirada d'Ahmed; Els viatges del príncep blau; El broc màgic* i el llibre de text *Siringa 1. Mètode de flauta.* O siga que per a l'equip de Tàndem és una il·lustradora molt valorada.

2. DIDÀCTICA I METODOLOGIA.

La lectura d'un llibre ha de ser una activitat lúdica, interessant i divertida. Ha de tindre un objectiu fonamental, que és, fer descobrir el plaer de la lectura. Allò més important per al lector, és que s'ho passe bé, no que pense que llegir un llibre comporta necessàriament la realització d'una sèrie d'activitats llargues i pesades. De la proposta d'activitats que oferim, els docents triaran aquelles que creguen més convenients i adequades als seus alumnes.

A classe es farà la lectura col·lectiva del llibre. Cada alumne/a llegirà un fragment de la rondalla en veu alta donant-li l'entonació adequada.

Durant aquesta lectura, es poden fer les següents activitats:

1) Subratllar les paraules que no coneguen.

2) Buscar al diccionari algunes d'elles. Les altres, les explicarà la mestra o algun alumne que en conega el significat.

3) Fer preguntes orals sobre qualsevol tema que es crega convenient. Mitjançant aquestes preguntes el mestre o la mestra podrà avaluar el nivell de comprensió lectora del seu grup/classe. La comprensió lectora és bàsica en el repertori d'elements que configuren el domini d'aquesta competència.

4) Comentar i aclarir diferents aspectes que tinguen a veure amb el text. Per exemple, parlar del poble d'on és Cendrellós, zona geogràfica, paisatge, mapa...

5) Com que la lectura col·lectiva es farà en diferents sessions, es convenient que a l'inici de cada sessió un alumne faça un resum oral del dia anterior per a poder situar-se i continuar llegint i comprenent el fil narratiu.

6) Seleccionar frases fetes i explicar el seu significat oralment.

A més de les activitats relacionades amb els continguts de Llengua també es proposen en aquesta guia una gran varietat d'activitats artístiques que inclouen un Taller de creació d'escriptura i plàstica y un Taller d'expressió dramàtica. Donada la quantitat d'aquestes activitats, podran participar en elles tots els alumnes de la classe.

Al final, trobareu dibuixos dels personatges per a facilitar les activitats del Taller de creació d'escriptura i plàstica i del Taller d'expressió dramàtica.

3. PROPOSTA D'ACTIVITATS

1) Fes aquesta fitxa sobre el llibre que has llegit

Títol……...

Autora……

Il·lustradora.....

Editorial…….

Col·lecció.....Any.....

2) Descriu el personatge principal

1) Nom.....

2) On viu? (pàg. 5).....

3) Com és físicament? (pàg. 9).....

.....

4) Com és el seu caràcter? (pàg. 9).....

.....

5) Què és allò que més s'estima fer Cendrellós? (pàg. 10).....

.....

3) Busca al diccionari les paraules següents i escriu en la llibreta el seu significat.

Sangonera (pàg. 10)

Espigolar (pàg. 12).

Restoll (pàg. 12).

Llosa (pàg. 18).

Atzabeja (pàg. 32).

Xambra (pàg. 50).

Faixa (pàg. 52).

Becadeta (pàg. 52).

Brides (pàg. 52).

Descabdellat (pàg. 54).

4) Respon les preguntes següents:

1) Per què anomenaven Cendrellós al xiquet protagonista? (pàg. 9).....

.....

2) Quants germans tenia? (pàg. 8).....

3) Digues el nom dels germans (pàg. 8).....

4) Quin era el nom dels pares? (pàg. 5).....

5) Digues el nom dels dos objectes que més s'estimava Cendrellós (pàg. 10).....

.....

6) Explica com va fabricar Cendrellós el tirador (pàg. 10).....

.....

7) Al cap de quant de temps quedaren en tornar a veure's els tres germans al separar-se cada un per un camí? (pàg. 19).....

8) Cendrellós seguint el camí del mig va arribar a un casalot que era l'amagatall d'una colla de lladres. Quin era el nom del capitost? (pàg. 26).....

9) Quin regal li fa a Cendrellós? (pàg. 32).....

10) Quin objecte li demana Cendrellós a Marià per a aconseguir el borrec? (pàg. 34).....

.....

5) Respon V o F segons siguen vertaderes o falses les següents afirmacions:

1) El primer germà en arribar al lloc acordat va ser Joan .....

2) El germà que més diners va guanyar va ser Cendrellós.....

3) Cendrellós tenia una gran quantitat de joguets heretats dels germans.....

4) Els lladres ensenyaren al xiquet el seu ofici.....

6) Forma parelles per trobar el significat de les següents frases fetes:

Ser carn i ungla	Estar molt content
No cabre dins la pell	Ser molt amics, inseparables.
Trobar-se ho fet i garbellat	Ràpidament
No parar-se en brosses	Espavilar-se
Caminar a pas viu	Fàcil

7) Busca adjectius i escriu-los al costat de cada personatge:

1) Cendrellós era (pàg. 9).....

2) Cendrellós tenia un caràcter (pàg. 18).....

3) Els lladres eren (pàg. 25).....

4) Els pares del nuvis que van a casar-se eren (pàg. 33).....

5) El pastor era (pàg. 35).....

6) El pastor era (pàg. 36).....

7) El pastor era (pàg. 40).....

8) El senyor Quico era (pàg. 46).....

9) El senyor Quico era (pàg. 48).....

8) Uneix amb una ratlla cada paraula amb el seu sinònim

Cau	Amagatall
Borrec	meravellat
Bocabadat	Egua
Haca	Anyell

9) Busca al llibre i completa les següents comparacions:

1) Els dos germans eren feliços com(pàg. 8).....

2) Cendrellós era inquiet com (pàg. 9).....

3) El cavall era tot negre com (pàg. 32).....

4) Cendrellós era espavilat com (pàg. 40) .....

10) Acròstics

Busca paraules del mateix camp semàntic: Cendrellós, Nelet, Joan, Marià, pastor, Quico.

Exemple:

Cendrellós
Mendr E llós
N iu
Cen D ra
ge R mans
m E nut
cava LL
enginy Ó s
S altejador

<u>TALLER DE CREACIÓ D'ESCRIPTURA I PLÀSTICA</u>

11) Parlem d'oficis.

Explica per escrit en que consisteix el treball dels dos germans de Cendrellós. Després fes un dibuix dels personatges treballant en el seu ofici.

Nelet (pàg. 20).....

.....

Joan (pàg. 21).....

.....

.....

Taller de Nelet Taller de Joan

12) Explica la part del llibre que més t'ha agradat i raona el per què. A continuació il·lustra l'escena en el teu bloc de dibuix.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

13) Al llibre diu que Cendrellós fabricava ell mateix els seus joguets. Si tu feres un joguet, com el fabricaries? Explica-ho. .....
.....
.....
.....
.....
.....

14) En la pàgina 12 del llibre, l'autora conta com Cendrellós atrapava granotes per a que sa mare fera una bona sopa. També en la pàgina 51 el senyor Quico es menja un gran plat d'arròs amb fesols i naps. Aquest dos plats són menjars tradicionals valencians. Podries dir tu altres plats típics de la cuina tradicional valenciana?.....
.....

Escriu una recepta a la llibreta seguint aquest esquema

Títol:

Ingredients:

Cóm es fa?

15) Fem un mural.

Amb els dibuixos dels personatges ampliats, feu un mural. Poseu el títol de la rondalla, els noms dels personatges, els oficis...

TALLER D'EXPRESSIÓ DRAMÀTICA

16) Fem teatre.

A partir dels dibuixos dels personatges principals podeu utilitzar-los de diferents maneres:

a) Pinteu el dibuix, poseu-lo sobre cartolina i retalleu-lo. Enganxeu-li un palet de fusta i ja teniu un titella. Inventeu diàlegs entre el personatges i feu una representació en un teatret de titelles.

b) Amb paper, cartolines, teles... per grups, podeu fer-se roba adequada i representar els fragments més divertits de la rondalla.

17) Auca de *Cendrellós Mendrellós*.

Cada alumne/a ha d'aprendre una estrofa que ha de recitar als companys. Primerament farà un dibuix al·lusiu i copiarà baix el seu quartet . Quan l'estiga recitant, el mostrarà als companys i després el penjarà al tauler de la classe per a formar l'auca.

1.

El xiquet de la història
Cendrellós Mendrellós
És natural de Sollana
molt hàbil i enginyós

2.

Té una navalleta,
també un tirador
dels propis joguets,
ell és el creador.

3.

Un dia abandona
L'estimada llar
Del poble se'n va
Per a fortuna trobar

4.

Nelet i Joan
Els seus dos germans
Busquen un ofici
i el troben abans.

5.

A una casota arriba
En fer-se de nit
On una colla de lladres
li dona sopar i llit

6.

L'ofici li ensenya
Marià el bandit
El xiquet li demostra
Ser llest i decidit

7.

Cendrellós se n'adona
Que els lladres, no són roïns
I amb ells es converteix
En saltejador de camins

8.

A l'any just retorna
A la benvolguda llar
Que sap bé l'ofici
Ha de demostrar

SOLUCIONS A LES ACTIVITATS

1) Fes aquesta fitxa sobre el llibre que has llegit

Títol: Cendrellós Mendrellós, saltejador de camins

Autora: Neus Carañana

Il·lustradora: Eva Garcés

Editorial: Tàndem

Col·lecció:La bicicleta groga Any: 2010

2) Descriu el personatge principal

1) Nom: Cendrellós Mendrellós

2) On viu? Al poblet de Sollana

3) Com és físicament? (pàg. 9) És menut d'estatura. Té els ulls grans i vius, amb la mirada resplendent. De cabells morens i pell daurada.

4) Com és el seu caràcter? (pàg. 9) És inquiet com una oroneta, és simpàtic i té bones xarrades,

5) Què es allò que més s'estima fer Cendrellós? (pàg. 10) Vagarejar pels carrers del poble o anar per l'horta saltant séquies o guaitant a les boqueres per a enxampar alguna sangonera.

4) Respon les preguntes següents.

1) Perquè acostumava a jugar amb la cendra de la llar.

2) Dos

3) Nelet i Joan

4) Nelo i Marieta

5) Una navalleta i un tirador

6) Amb una branca i una goma ampla.

7) Al cap d'un any

8) Marià

9) Un cavall

10) Una espardenya.

5) Respon V o F segons siguen vertaderes o falses les següents afirmacions:

1) F

2) V

3) F

4) V

6) Forma parelles per trobar el significat de les següents frases fetes:

Ser carn i ungla----- Ser molt amics, inseparables.

No cabre dins la pell----- Estar molt content

Trobar-se ho fet i garbellat----- Fàcil

No parar-se en brosses----- Espavilar-se

Caminar a pas viu----- Ràpidament

7) Busca adjectius i escriu-los al costat de cada personatge:

1) Menut, inquiet i simpàtic.

2) Emprenedor.

3) Molt bons.

4) Rics i generosos.

5) Calmós.

6) Despistat.

7) Incaut.

8) Vidu.

9) Benignot.

8) Uneix amb una ratlla cada paraula amb el seu sinònim

Cau-----amagatall

Borrec-----anyell

Bocabadat-----meravellat

Haca-----egua

9) Busca al llibre i completa les següents comparacions:

1) Peixos en l'aigua.

2) Una oroneta.

3) L'atzabeja.

4) Un teuladí.

10) Acròstics

N Nelet

E germà

L taller

E capell

T barret

J Joan

O ofici

A sabater

N ataconador

M Marià

A capitost

R lladre

I bandit

A colla

P pastor

A carregat

S espardenya

T trobar

O ofuscat

R borrec, canyar

Q Quico

U quadra

I veí

C haca, sac

O bot, corral

TALLER DE CREACIÓ D'ESCRIPTURA I PLÀSTICA

11) Parlem d'oficis

Nelet (pàg.20).Confeccionava capells i barrets amb tota mena de materials i de totes les grandàries, per als homes, les dones i els xiquets.

Joan (pàg. 21) Era sabater ataconador. Passava el matí clavant martellades a les sabates, posant tapetes i mitges soles. A les vesprades, confeccionava espardenyes de careta per a grans i menuts.
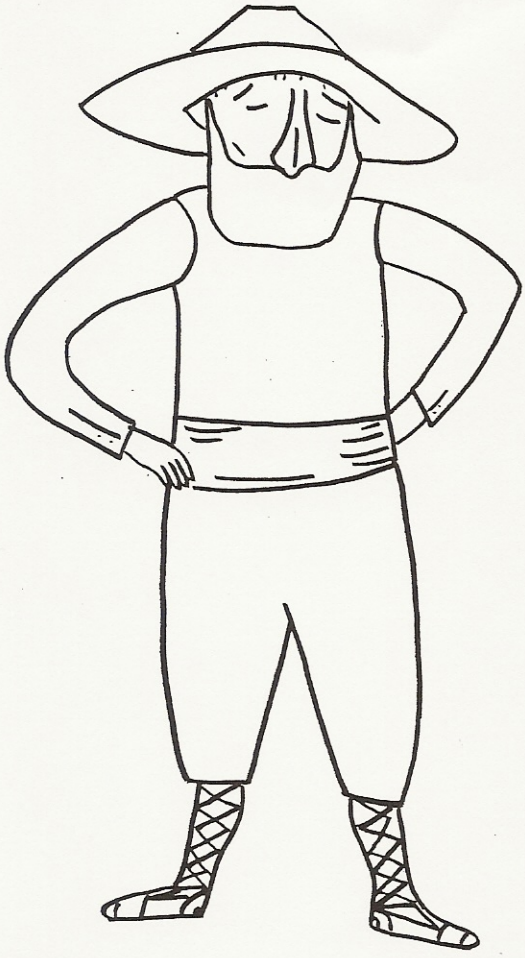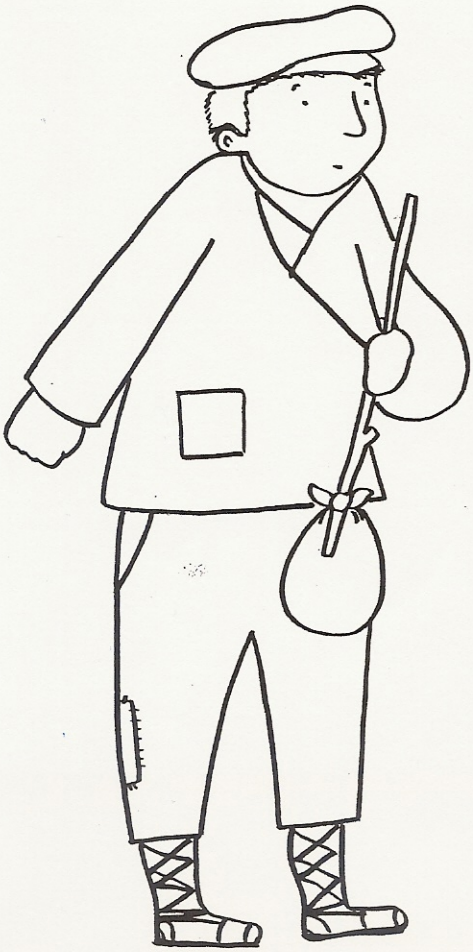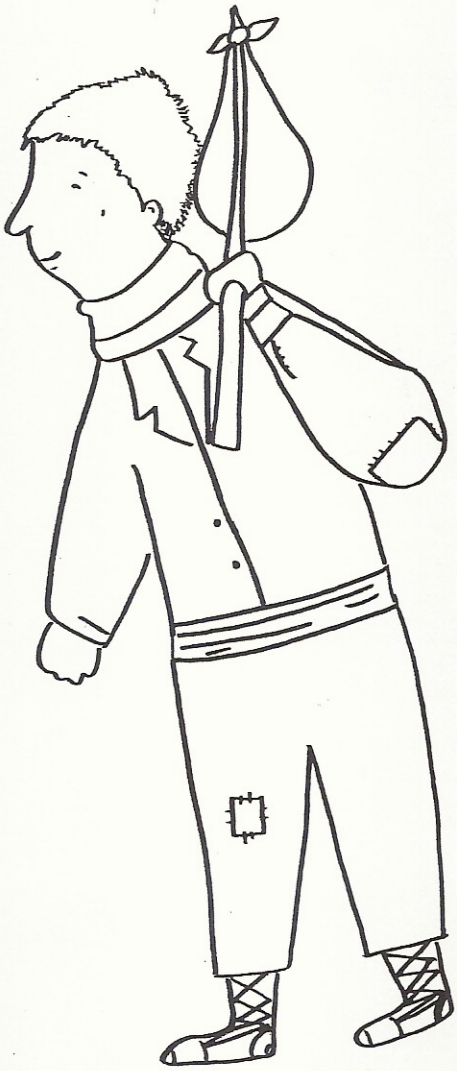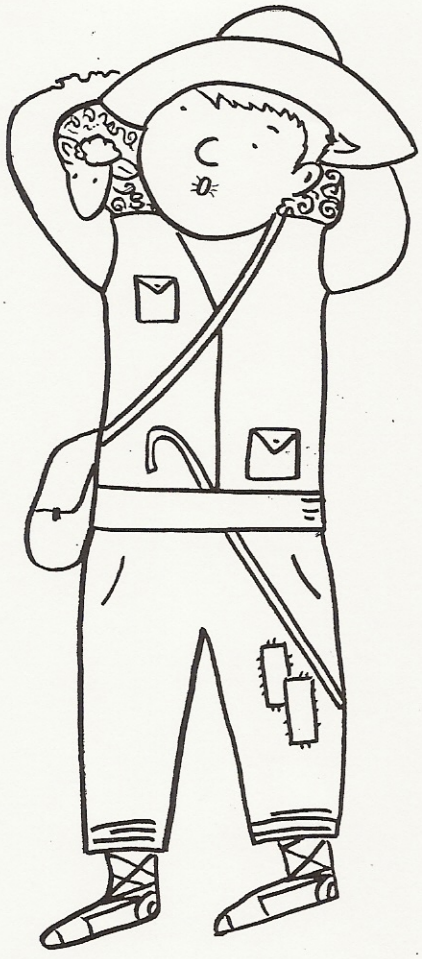
14) Plats típics de la cuina tradicional valenciana: Suc de caragols, all-i-pebre, paella, arròs al forn.